

Pöytäkirjaluonnos

3.12.2024

VN/29701/2023

VN/29701/2023-VM21

Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarinen neuvottelukunta; kokous 5/2024

Aika	Tiistai 3.12.2024 klo 9.30–11.30
Paikka	Eduskunta, kokoushuone A-kabinetti 1&2 ja Teams
Jäsenet	Laura Huhtasaari, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä, puheenjohtaja Milla Lahdenperä, Kokoomuksen eduskuntaryhmä, varapuheenjohtaja Joona Räsänen, Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, teams, poistui n. 10.30 Hiikka Kemppe, Keskustan eduskuntaryhmä Inka Hopsu, Vihreä eduskuntaryhmä Minja Koskela, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, teams, poistui n. 10.30 Mikko Ollikainen, Ruotsalainen eduskuntaryhmä Mika Poutala, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä Harry Harkimo, Liike nyt eduskuntaryhmä
Pysyvät asiantuntijat	Rosa Meriläinen, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry Mia Nahkuri (Kiukaksen sijaisena), SOSTE Suomen sosiaali ja teveys ry Minna Mäenpää, Suomen Hippos ry Ilmari Nalbantoglu, Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry, teams, poistui n. 10.50 Anna Munsterhjelm, Suomen nuorisovalan kattojärjestö Allianssi ry, teams, poistui n. 11 Taina Susiluoto, Suomen Olympiakomitea ry Sami Syrjämäki, Tieteellisten seurain valtuuskunta
Sihteerit	Tuula Lybeck, valtiovarainministeriö Leena Rantala, valtiovarainministeriö Mari Karikoski, opetus- ja kulttuuriministeriö Hannu Tolonen, opetus- ja kulttuuriministeriö Carita Murto, sosiaali- ja terveysministeriö (STEA) Tuija Laukkanen, maa- ja metsätalousministeriö, teams

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
 +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.vm@gov.fi

ESITYSLISTA

1 Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja Huhtasaari avasi kokouksen.

2 Läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja totesi läsnäolijat.

3 Esityslistan hyväksyminen

Päätös: Hyväksyttiin 26.11.2024 päivätty esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

4 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Päätös: Hyväksyttiin 27.9.2024 päivätty pöytäkirja. (Liite 1)

5 Valtionavustuksilla aikaansaattava toiminta

Sihteeristön edustajat antoivat tilannekatsauksen syksyn aikana toteutettuun pilottiselvitykseen. Sosiaali- ja terveysministeriö (STEA) ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat koonneet selvityksiä, joilla pyritään parantamaan kokonaisnäkymää avustuksilla aikaansaattavasta toiminnasta eri toimialoilla. Selvitykset nuorison ja koulutuksen toimialoilta valmistuvat myöhemmin.

Valmistelun osana sihteeristö on tavannut neuvottelukunnan pysyvät asiantuntijat kaksi kertaa. Tapaamisista on koottu yleishyödyllisten yhteisöjen keskusteluun nostamat asiat erityisesti avustusrahoituksen merkittävään vähenemiseen liittyen. Sihteeristö ja pysyvät asiantuntijat esittelivät nostot.

(Liitteet 2-8)

Tuula Lybeck alusti asian, jonka jälkeen kuultiin STM:n (Stea) esitys.

Carita Murto esitteli Stean pilottiselvityksen, jossa lähdettiin liikkeelle RAY:n perustamisesta, eri aikakausien tarpeista, joihin avustuksilla vastattiin sekä vapaaehtoistoiminnan muuttumisesta ammatilliseen toimintaan. Esille tuotiin Veikkauksen merkitys rahoituslähteenä ja Stean uusi rooli valtionapuviranomaisena. Avustusta saaneiden määrä on vaihdellut huomattavasti 1970-luvulta lähtien, mutta on vakiintunut viime vuosien aikana. Myönnetyn avustuksen määrässä on ollut pienempää vaihtelua. Valtion talousarvioesityksessä todetaan määrärahan käytön strategiset tavoitteet. Myös säädökset ohjaavat avustusten kohdentamista. Rahoitettavan toiminnan tuloksellisuutta arvioidaan raportointitietojen perusteella ja lisäksi tehdään arvio aikaansaaduista tuloksista suhteessa avustustasoon. Esiteltiin järjestöavustuksilla v. 2021-2023 aikaan saatuja strategian mukaisia tuloksia. Tuloksina toiminta on mm.

- Vahvistanut ihmisten osallisuutta
- Lisännyt ihmisten itsenäisyyden tunnetta
- Edistänyt ihmisten mahdollisuutta saada palveluita ja tukea
- Lisännyt kohderyhmien tai järjestöjen kuulluksi tuleamista
- Lisännyt ihmisten sosiaalisia kontakteja ja vähentänyt yksinäisyyttä
- Vahvistanut vuorovaikutustaitoja
- Vaikuttanut jaksamiseen ja mielialan kohenemiseen
- Muuttanut elintapoja terveellisemmiksi
- Lisännyt ihmisten tietoja ja taitoja
- Vaikuttanut arjenhallintaan tai arjen sujuvuuteen
- Vahvistanut järjestön omaa toimintaa.

Stean avustustoimintaa selvittävän Selvityshenkilön ehdotukset valmistuvat alkuvuodesta 2025, jolloin on mahdollisuus arvioida leikkausten vaikutuksia toimialalla (vuoden 2025 leikkaukset n. 80 milj. euroa). Stea arvioi mm., että noin 1000 työpaikkaa vähenee, järjestöjen taloudellinen tilanne kiristyy ja painetta voi siirtyä julkisten palvelujen suuntaan. Esiteltiin lyhyesti tietoja myös muista STM:n toimialalla myönnettävistä valtionavustuksista.

Esityksen aikana Sosten edustaja nosti kommenttina esille, että ns. juustohöylä-periaatteella toteutettujen leikkausten vaikutuksia on vaikea ennakoida ja organisaation koko vaikuttaa leikkausten määrään. Uusien ideoiden synnyttäminen on nykyisin vaikeaa, koska vaatii aikaa johtaa "ideasta hankkeeksi" ja tämä edellyttäisi ketterää toimintatapaa.

Mari Karikoski ja Hannu Tolonen OKM:stä kertoivat hallinnonalaan liittyvästä valtionavustustoiminnasta ja toimijoista sekä historian että nykyhetken näkökulmista. Rahoituksen myöntäminen perustuu lainsäädäntöön, hallitusohjelmiin, strategioihin ja talousarvioon. Myös esim. hallinnonalan politiikkaohjelmat muokkaavat avustettavaa toimintaa ja tavoitteita. Keskeiset tavoitteet liittyvät mm. yhteiskunnan monimuotoisuuteen, demokraattisiin arvoihin, työllisyyteen ja hyvinvointiin. Avustukset mahdollistavat mm. liikuntaharrastukset, taide- ja kulttuuritoimintaan sekä koulutukseen osallistumisen tasavertaisesti. Valtionavustetun toiminnan tavoitteita ovat mm.:

- Kulttuuriperinnön säilyttäminen
- Luovan työn tukeminen ammattina ja elinkeinona
- Kulttuuripalveluiden saavutettavuus ja osallisuuden lisääminen
- Liikuntaharrastusten tukeminen
- Huippu-urheilu
- Nuorisotyö
- Koulutukseen osallistuminen, pedagogiikan ja oppimisympäristöjen kehittäminen.

Hallinnonalalla on useita valtionapuviranomaisia OKM:n lisäksi: Taike, Museovirasto, OPH esimerkkeinä. Liikunnan puolella on lainsäädäntöä ohjaamassa valtionavustustoimintaa toisin kuin kulttuuripuolella. Liikunnan puolella on myös käytävissä neljän vuoden jaksolla tietoa rahoitettavan toiminnan periaatteista, jolloin on mahdollista sopeutua rahoitustason muutoksiin. Kulttuurin puolella tällaista toimintamallia ei ole. Leikkausten määrä 2025 on noin 75 milj. euroa. Leikkausten on arvioitu vaikuttavan mm.:

- Kulttuurialan perustoiminnan jatkuvuus
- Yhteisöjen toimintaedellytykset
- Laajat yhteiskunnalliset vaikutukset (kansalaisyhteiskunnan toiminta, osallisuus, demokratiakehitys, turvallisuus)
- Liikunnassa harrastekustannusten nousu
- Huippu-urheilun haasteet
- Eriarvoistuminen: leikkausten kohdentuminen eri toimijoihin
- Nuorisotoiminnan turvaaminen
- Tiedolla johtaminen, osaamisen heikkeneminen
- Innovaatiot vaarassa
- Koulutuksellisen tasa-arvon vaarantuminen
- Alueellinen epätasa-arvo.

Allianssin edustaja totesi Teamsissä, että valtion ja OKM:n budjetissa on erittäin pieni osuus nuorisotyöhön liittyen, mutta jokaisella pienelläkin leikkauksella on dramaattinen vaikutus nuorten saamaan tukeen, palveluun tai vaikka harrastusmahdollisuuksiin. Nykyisessä avustusjärjestelmässä ei ole sinänsä suuria valuvikoja.

Sihteeristöstä Leena Rantala esitteli asiantuntijoiden ja sihteeristön valmistelussa esiin nostetut näkökulmat ja huolet, jotka johtuivat pääosin leikkauksista. Näitä olivat mm. tehtäväjako valtion ja järjestöjen kesken, vallan keskittyminen valtiolle, kokonaiskuva leikkausten kohdentamisesta ja vaikutuksista, työllisyysvaikutukset, alueellinen saatavuus, vaikutukset kokonaisturvallisuuteen, dialogisuuden ja läpinäkyvyyden puute, byrokratian purku ja toiveena siirtyminen kumppanuuksiin valtion ja järjestöjen välillä.

Esityksistä käytiin keskustelu, jonka pohjalta asian valmistelua jatketaan:

Kulta ry:n edustaja toi esille leikkausten merkittävän mittakaavan, mutta tulevaan tilanteeseen vaikuttaa myös esim. kulutuskäyttäytyminen. Kulttuuripoliittisessa selonteossa on hyvä pohja siitä, millä periaatteilla voidaan rakentaa toimintaa tulevaisuudessa, kun ei vielä tiedetä miten leikkaukset tulevat kohdentumaan. Toivotaan, että

eduskunta paneutuu selontekoon eikä leikkauksia tule enempää. Hyvää yhteistyötä tehdään moneen suuntaan ja keskusteluja on käynnissä. Osallisuusrakenteita tarvitaan.

OKM:n puheenvuoroissa tuotiin esille, että säästöjen takia Tilastokeskuksen tilastointia tullaan supistamaan ja pohdintaa tehdään, voidaanko jatkossa ostaa tilastoja Tilastokeskukselta.

Olympiakomitean edustaja toi esille sen, että olisi katastrofi, jos vapaaehtoistyö poistettaisiin tilastoinnin mittaristosta (demokratiamittari - toivottavasti ei päädy leikkauslistalle). Hän myös peräänkuulutti riittävää keskustelua suunnitelmista, jotta voisivat vaikuttaa asioihin; valtiovallan ja kansalaisjärjestöjen yhteisvalmistelu on tärkeää. Tavoitteena tulisi olla suomalainen ja eurooppalainen urheilumalli. Veikkaus on ollut rahoituksellinen kivijalka, mutta sellaista ei enää ole ja vastaavan rakentaminen vie aikaa. Nyt ollaan pitkälti yksityistalouksien ja vapaaehtoistyön varassa. Leikkausten merkitys tulisi arvioida koko järjestelmän säilymisen kannalta ja esim. ICT-järjestelmien rooli ja rahoitus toiminnassa on olennaista. Tulisi käydä keskusteluja OKM:n kanssa, jotta yllätyksiltä välttyttäisiin, esille nostettiin viime viikkojen mediakeskustelu huippu-urheilusta. Valtiovallalla ja kansalaisjärjestöillä tulisi olla yhteinen maali eli suomalaiset urheilevat, huippu-urheilu on mahdollista. Nyt syntyy vaikutelma, että valtiovalta vetäytyy vastuusta, koska samaan aikaan kun rahoitusta leikataan, odotetaan enemmän hallinnollista työtä, esim. raportointia. Kokonaisuus pitäisi ajatella uudestaan ja miettiä esim. mikä tieto riittää rahoitetusta toiminnasta. On vaikea tehdä kustannustehokkaita ratkaisuja, kun päättävä valta on OKM:ssä ja leikkauksia tehdään tiukalla aikataululla. Tavoitteena on päästä yhteiseen pöytään.

OKM:n edustaja korosti, että urheilussa on tärkeää tietää ammattilaisten volyymi, tarkastelussa on neljän vuoden seurantajakso, jolloin annetaan työrauha. VTV tekee ajoittain laillisuustarkastuksia, jotka vaikuttavat tulevaan toimintaan. Parhaillaan on valtionavustuslain uudistus meneillään ja OKM:n toiveena on joustavammat tavat toimia tulevaisuudessa.

Tieteellisten seuran valtuuskunnan edustaja toi esille, että isoilta leikataan enemmän ja pieniltä vähemmän. Leikkaukset ovat tiedossa. Tiedejulkaisut ovat tulleet riippuvaiseksi valtionavustuksista.

Päätös: Merkittiin tiedoksi asia ja käyty keskustelu. Maaliskuun kokouksessa selvitystöiden valmistuttua jatketaan kokonaisuuden käsittelyä. Todettiin, että neuvottelukunnan asettamispäätöksen mukaan neuvottelukunta voi antaa lausuntoja yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaedellytysten ja julkisen sektorin niille osoittamien resurssien kehittämistä. Neuvottelukunta voisi harkita keväällä antavansa asiassa lausunnon. Tavoitteena voisi olla ainakin vuoropuhelun ja yhteistyön kehittäminen edelleen.

6 Avustuskäytänteiden uudistaminen

Neuvottelukunnan kokousaineistoon jaettua tilannekatsausta ei käsitelty. Valmistelun edistymisestä raportoidaan maaliskuun kokouksessa.

7 Muut asiat

Neuvottelukunnan pääsihteerinä toiminut Tuula Lybeck siirtyy vuodenvaiheessa toisiin tehtäviin. Valtiovarainministeriö nimeää Lybeckille seuraajan neuvottelukunnan sihteeristöön.

8 Seuraavat kokoukset

Parlamentaarisen neuvottelukunnan seuraavat kokoukset:

Ti 11.3.2025 klo 9.30-11.30, eduskunta A116

Ti 6.5.2025 klo 9.30-11.30, eduskunta A116

Ti 30.9.2025 klo 9.30-11.30, eduskunta A kabinetit 1&2

Ti 25.11.2025 klo 9.30-11.30, eduskunta A kabinetit 1&2

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.34.

Liitteet	Liite 1 Pöytäkirja 4-2024
	Liite 2 Valtionavustuksilla aikaansaatua toimintaa – kooste
	Liite 3 STEA selvitys valtionavustukset
	Liite 4 OKM kulttuuri ja tiede selvitys valtionavustukset
	Liite 5 Museovirasto selvitys valtionavustukset
	Liite 6 Taike selvitys valtionavustukset
	Liite 7 OKM liikunta selvitys valtionavustukset
	Liite 8 OKM valtionavustustoiminta kooste
	Liite 9 Valtionavustuskäytänteiden uudistamisen eteneminen
Jakelu	Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarinen neuvottelukunta